

Svensk överimplementering av EU-direktiv och dess påverkan på SME

I sydöstra Skåne utgör 97 % av företagen, motsvarande cirka 6700, mikro, små och medelstora företag (SME) med mellan 1–250 anställda.¹ Dessa företag är avgörande för att främja tillväxt, konkurrenskraft och innovation. Trots att många företag i Sverige huvudsakligen är verksamma på den svenska marknaden och följer svensk reglering, påverkas företagen av EU-reglering och beslut som tas på EU-nivå. På EU:s inre marknad utgör SME en central roll, nämligen 99 % (cirka 23 miljoner) av alla företag inom EU.² Den inre marknaden inom EU är utformad för att främja handel och konkurrens över landsgränser och skapa en enhetlig marknad för unionens 447 miljoner medborgare.³ Vid flera tillfällen tolkar Sverige EU:s direktiv över miniminivån (som innebär en lägsta nivå) och utan att ta till vara på möjliga undantag, s.k. överimplementering. Hur påverkar svensk överimplementering av EU-direktiv SME?

EU-rätt vs nationell rätt

EU-rätten står över nationell rätt, varav cirka 37 % av Sveriges lagar baseras på beslut fattade på EU-nivå.⁴ När vi talar om EU är det viktigt att förstå att medlemsstaterna är suveräna (självständiga) och att EU är ett samarbetsorgan där varje medlemsstat är unik. Inom den rättsliga aspekten av EU finns primärrätt och sekundärrätt. Primärrätten kan ses som EU:s grundlagar, exempelvis Lissabonfördraget. Sekundärrätten omfattar all annan EU-lagstiftning och ska tolkas i ljuset av primärrätten, med andra ord det gemensamma arbetet där medlemsstaterna är representerade (exempelvis förordningar, direktiv och beslut). Förordningar är direkt tillämpliga i medlemsstaterna, medan direktiv måste implementeras nationellt.⁵

¹ SCB, *Antal företagsförekomster per kommun (2021)*, <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/sysselsattning-forvarvsarbete-och-arbetstider/registerbaserad-arbetsmarknadsstatistik-rams/pong/tabell-och-diagram/antal-foretagsforekomster-per-kommun/>.

² EUR-Lex, *Små och medelstora företag*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=LEGISSUM:sme>.

³ Europeiska rådet, *EU:s inre marknad*, <https://www.consilium.europa.eu/sv/policies/deeper-single-market/>.

⁴ Dagens Nyheter, *Hur stor makt har EU i Sverige*, www.dn.se/nyheter/sverige/fakta-i-fragan-hur-stor-makt-har-eu-i-sverige/.

⁵ Artikel 288 fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF).

Svensk implementering av direktiv

Direktiv anger mål som medlemsstaterna ska uppnå men lämnar öppet för tolkning hur dessa mål ska uppnås, vilket innebär att direktiv sätter en miniminivå som ska införlivas inom en viss tidsram. Sverige har vid flera tillfällen lagstiftat utöver miniminivån, s.k. överimplementering. Sverige implementerar striktare än vad som krävs och utnyttjar sällan undantag eller anpassningsåtgärder som möjliggörs i direktiven.⁶ Detta leder till överimplementering och såsom EU-minister Jessika Roswall har uttalat "*Sverige har velat visa att vi är bäst i klassen*".⁷ Nyligen har regeringen inrättat ett implementeringsråd som ska verka för att tillkännage miniminivån på direktiv, verka för Sveriges intressen och lyfta ett företagsperspektiv, med syfte att undvika överimplementering. På så vis ska regelbörda, administrativa kostnader och andra kostnader för företag minska vid implementering av nya/ändrade direktiv eller nya tolkningar av direktiv från EU.⁸

Exempel på överimplementering

Ett exempel på överimplementering är direktiv 2013/34/EU om årsbokslut, koncernredovisning och rapporter i vissa typer av företag, som tillåter förenklade redovisningsregler för små företag.⁹ Sverige har dock valt att behålla flera av de mer komplexa redovisningskraven i årsredovisningslagen (1995:1554), vilket innebär att små företag fortfarande måste upprätta omfattande årsredovisningar och notupplysningar. Ett annat exempel är avfallsdirektivet (direktiv 2008/98/EG) som föreskriver att medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att främja återanvändningen och återvinningen av avfall.¹⁰ I svensk rätt har detta implementerats i miljöbalken (1998:808) och avfallsförordningen (2020:614) med omfattande krav på källsortering utöver direktivets miniminivå.

Konsekvenser

Att Sverige implementerar direktiv strängare än vad som krävs kan leda till högre kostnader för SME när de ska anpassa sig till de nya lagkraven och upprätta efterlevnaden av dem, särskilt för mindre företag med begränsade resurser och ekonomiska utrymmen. Att navigera genom

⁶ Motion 2021/22:1359 av Sten Bergheden (M), *Stopp för överimplementering av EU-direktiv*, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/stopp-for-overimplementering-av-eu-direktiv_h9021359/.

⁷ Tidningen Näringsliv, *Nytt råd ska stoppa överimplementering*, <https://www.tn.se/naringsliv/37394/nytt-rad-ska-stoppa-overimplementering/>.

⁸ Regeringskansliet, *Regeringens nya implementeringsråd ska stärka svensk konkurrenskraft*, <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/05/regeringens-nya-implementeringsrad-ska-starka-svensk-konkurrenskraft/>.

⁹ Artiklarna 4–6 direktiv 2013/34/EU.

¹⁰ Artikel 11 direktiv 2008/98/EG.

flertalet regler och krav kan vara utmanande och tidskrävande för småföretagare, vilket kan påverka deras förmåga att fokusera på kärnverksamheten, tillväxten och innovationen. Mindre företag kan ha svårigheter att konkurrera på lika villkor med större företag och att investera i utveckling och expansion, samt dra nytta av de 23 miljoner andra företag och 447 miljoner konsumenter på EU:s inre marknaden. Det är resurskrävande och kan leda till ekonomiska svårigheter och i värsta fall företagsnedläggningar, vilket i sin tur kan påverka sysselsättningen och den lokala ekonomin negativt.

Å andra sidan, kan en strikt reglering innebära att Sverige ligger i framkant vad gäller regleringar som kan bli nödvändiga i framtiden. Denna överimplementering kan leda till att EU:s mål bättre speglar Sveriges behov och prioriteringar. Överimplementeringen kan ses som en strategi att vara i framkant. Om svenska SME kan anpassa sig effektivt till reglerna och utnyttja dem till sin fördel, kan det skapa konkurrensfördelar på marknaden, som exempelvis ett ökat förtroende. Detta förtroende bidrar till att Sverige kan ses som ett trovärdigt och rättssäkert land för kunder och investerare samt att SME är ansvarstagande och bidrar till en ökad hållbarhet.

Det kan framstå som att det är EU som har tagit dessa beslut, men i själva verket är det ofta Sverige som inte utnyttjar undantag och flexibilitet som direktiven möjliggör. Sverige kan med fördel införa mer gradvis reglering, i enlighet med direktivens miniminivå och undantag, för att bidra till en standardisering och gå jämsides med övriga medlemsstater, det vill säga samma kostnader och administrativ börda för alla SME inom EU. Då skapas lika möjligheter för alla SME att ge sig ut på den inre marknaden, även de 6 700 SME i sydöstra Skåne. Det kan även bidra till mer samarbeten mellan SME i olika medlemsstater, som i sin tur kan bidra till tillväxt och innovation. För en effektiv konkurrens på EU:s inre marknad är det viktigt med gemensamma regler och lika villkor, ex. lika miljökrav och redovisningsskyldighet, för de 23 miljoner SME på EU:s inre marknad, oavsett var företaget har sitt säte.

Skribent: Klara Andersson